

Lärohandledning

Föreställningens innehåll

Denna sagostund bjuder på både spännande och magiska ögonblick om starka döva förebilder och hjältar, om rötter och om att hitta hem. En kringvandrande sagoberättare plockar sagor och berättelser ur sin kappsäck och möter barnen på deras egna villkor och med både fantasi och stolthet i att vara döv. Detta är en sagoberättelse som lyfter styrkan i att vara teckenspråkig och som bekräftar barns identitet på ett positivt och bejakande sätt.

Föreställningen är uppbyggd i tre små akter, den första berättar om teckenspråkets guldålder på 1800-talet där döva fick utbildning och var aktade medborgare i samhället. Förändringen beskrivs på ett symboliskt sätt i sagan *Den underbara papegojan*.

Den andra akten handlar om tiden kring och efter Milanokongressen 1880 där teckenspråket bannlystes i skolor och döv skolpersonal tvingades lämna sina arbeten. Döva fick inte kommunicera på det språk som låg dem närmast om hjärtat och som gav dem kultur, identitet och kunskap – teckenspråket. Drömmen om och kampen för rätten att använda teckenspråk illustreras här med sagan *Flickan med soavelstickorna*.

Den tredje akten berättar om vår tid där drömmen om och kampen för teckenspråket lever. Den handlar om döva barns rätt att få vara sig själva samt den självklara rätten till ett starkt teckenspråk, rötter, identitet och kultur. Akten lyfter också fram hur viktigt det är med att alla får vara sig själva och olika. Att vara annorlunda kan vara en stor tillgång. Nutiden berättas med hjälp av sagan *Prinsen med äsneöron*.

TIPS! Samtliga sagor är bearbetade för att passa in och ligga nära dövas historia i symbolik och geografi. Det kan dock vara en god idé att som förberedelse läsa dessa sagor för barnen så att de känner igen sig och lättare hänger med.

Luffarmärket

En sagoberättare som likt en luffare vandrar från gård till gård för att berätta sina sagor behöver också ett luffarmärke. Tidningen *Populärhistoria* (08/2007) beskriver luffarmärken så här:

Luffarmärken var hälsningar och information luffarna emellan. De ristades eller tecknades på vägskyltar, staket, grindstolpar, träd eller husknutar. Tecknen angav till exempel i vilka gårdar man kunde få mat och husrum eller varnade för ogina husbönder och ilskna hundar. Dessa mystiska tecken väckte naturligtvis undran och spänning hos de bofasta. Inte minst kunde de sätta barns och ungdomars fantasi i rörelse.

Så för att sätta era barns fantasi i rörelse ser vi gärna att ni ritar denna symbol någonstans hos er innan vår sagoberättare kommer. Vår symbol har vi tagit fram själva. Ser ni vad den betyder? Det är handens fem fingrar i cirkeln och märket står för att det här är en teckenspråksvänlig plats. Cirkeln symboliserar tiden, att synen på teckenspråket alltid verkar gå i cirklar. Märket finns med i vår föreställning.

Att prata om

Den underbara papegojan

Vem är papegojan?

Varför sätts hen i bur?

Vad tycker hen om att sättas i bur?

Är det viktigt att ha guld och juveler?

Varför är köpmannen så stolt över buren?

Varför vill papegojan flyga fritt och inte bo i den fina buren?

Hur ska papegojan bli fri igen?

Flickan med svavelstickorna

Vem är flickan?

Vad ser hon när hon tänder sina stickor?

Varför vill hon träffa mormor?

Prinsen med åsneöron

Vem är prinsen?

Kan man ha för många bra egenskaper? Vilka är dina?

Varför tycker kungen att det är fult med åsneöron?

Hur känner prinsen när han får vara sig själv?

När känner du att du är dig själv?

Dövas kulturarv

Tecken för länder

I sagorna förekommer flera geografiska platser. Känner du till tecknet för PARIS, MILANO, SVERIGE, FRANKRIKE? Vet du varför man tecknar dessa platser just så? Kan du fler geografiska platser och deras tecken? Hur tecknas platsen där du bor/går i skolan?

Kända personer och persontecken

Teckenspråkiga personer, både döva och hörande, får också ett persontecken som är ens alldeles egna och kan ha koppling till utseende, görande, namn eller något annat. Vad har du för persontecken och varför har du fått just det? Det finns många kända personer i dövas historia. Vad är de kända för?

Vad har dessa personer för persontecken och varför?

Abbé de l'Épée

Jean Massieu

Thomas H. Gallaudet

Lars Kruth

Ulla-Bell Thorin

Gunilla Vestin-Wallin

Åsa Henningsson

Döva förebilder och hjältar

I dövas historia finns många hjältar och förebilder som banat vägen. I föreställningen är ingen nämnd och ingen glömd. Men vi vill här gärna lyfta några namn som kanske är spännande för barnen att känna till.

Albert Berg – döv konstnär och en av tre som bildade Stockholms dövas förening 1868. Landets första dövförening.

Oskar Österberg – gav ut det första teckenspråkslexikonet 1916. Lexikonet innehöll 380 tecken.

Lars Kruth – pionjär inom svenska dövrörelsen som kämpat för erkännandet av teckenspråk som språk och för att döva ska få till högre utbildning.

Rita Ingvarsson – pionjär inom högre utbildning då hon är vår första döva utbildade förskollärare.

Vineta Lyxell – skådespelare och en av de som startade den teatergrupp som kom att bli Riksteaterns Tyst Teater. Landets enda teater på teckenspråk.

Ulla-Bell Thorin – författare som gett ut sju böcker och som i dem berättar om hur det var att växa upp som döv flicka i Sverige på 40- och 50-talet.

Tips på lekar

Att återberätta våra sagor – låt barnen återberätta våra sagor tillsammans med en eller två meningar var tills sagan nått sitt slut. Kanske ni har en symbol för varje saga och det barn som har ordet får också ha saken i knäet/på bänken för tydligare turtagning. Kanske barnen har alternativa slut? Vad skulle de betyda?

Att spela teater- spela upp sagorna om papegojan, flickan och prinsen med åsneöron.

Rita – återberätta en saga i bild. Varför har du valt just den sagan?

Välj en handform av det svenska teckenspråkets 37 olika handformer (alla handformer finns här: <http://www.teckensprak.com/handformer.html>) och återberätta en saga enbart med denna handform – hur går det?

Gömma nyckel/eller valfri symbol från sagorna – att använda blicken till att berätta var den ligger. Känn efter hur mycket vi kan kommunicera enbart med att använda blicken.

Läslista

De tre sagor som i reviderad form ingår i föreställningen:

Den underbara papegojan – persisk folksaga

Flickan med svavelstickorna – H.C. Andersen

Prinsen med åsneöron – portugisisk folksaga

Mer läsning om dövas historia

Teckenspråkets guldålder – Lennart Andersson

Teckenspråkets guldålder II – Lennart Andersson

Dövas historia del 1 – Per Eriksson

Dövas historia del 2 – Per Eriksson

När hände vad i dövas historia – Åsa Hammar och Bo Andersson

Blandad läsning om dövas historia och kulturarv

<http://sdr.org/dokumentarkiv/dova/238-ett-blad-ur-dovas-historia/file>

<https://dovaskulturarv.wordpress.com/>

<http://sdhs.se/wp-content/uploads/2013/05/imgDövasRötter02.pdf>

<http://www.vastarvsbloggen.se/kulturarv/over-sprakbarriaren-om-dovstumskolan-teckensprak-och-ett-kritiserat-konstverk/>

Filmer om dövmedvetande:

<http://dovmed.sdr.org/pages/page02.htm>

<http://dovmed.sdr.org/pages/page02a.htm>

<http://dovmed.sdr.org/pages/page02b.htm>

Kort om persontecken

<http://spraktidningen.se/artiklar/2017/09/harmed-tecknar-jag-dig>

Om luffarmärken

<http://popularhistoria.se/artiklar/luffarna-vagarnas-vagabonder>

Turkos sagobok spelas på svenskt teckenspråk för barn mellan 5 och 9 år och är en föreställning av tre där Tyst Teaters hyllar den svenska dövrörelsens 150 åriga historia. Spellängd: 30 min.

Medverkande: **Amina Ouahid**

Konstnärligt team

Regi **Mette Marqvardsen**

Dramaturg **Tora von Platen**

Kostymdesign/rekvisita **Annika Sundqvist**

Maskdesign **Eva Rizell**

Läs mer om föreställningen här

<http://www.riksteatern.se/turkossagobok>

<http://www.tystteater.se/turkossagobok>